

AP1: INDSATSPLANER

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Viden om indsatsplaner.

I Danmark er vi i den unikke situation, at vi de fleste steder har rigeligt med godt grundvand, der efter såkaldt simpel vandbehandling (iltning og filtrering) kan anvendes til drikkevand.

For at opretholde denne gunstige tilstand tager dansk grundvandspolitik udgangspunkt i, at der skal være et generelt højt beskyttelsesniveau for alt grundvand, jf. Faktaboks 1.

Faktaboks 1: Hvordan sikres et generelt højt beskyttelsesniveau for alt grundvand i Danmark?

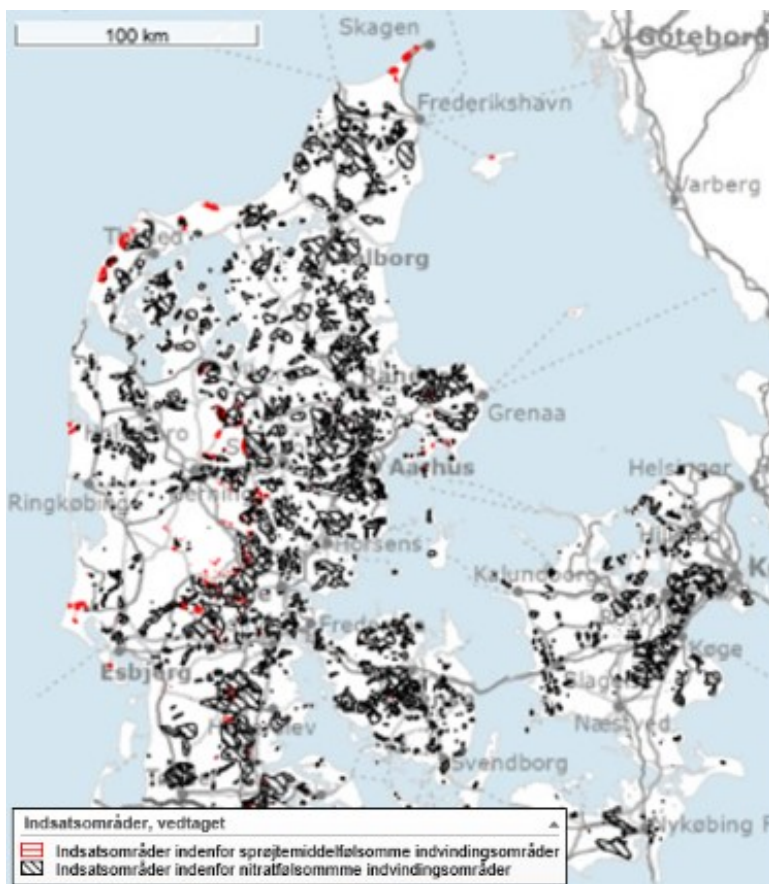
Den generelle grundvandsbeskyttelse i Danmark omfatter:

- Pesticidgodkendelsesordningen
- Regler ifm. kommuneplanlægningen
- Afstandskrav til vandindvindingsanlæg
- Miljøgodkendelser af virksomheder
- Husdyrreguleringen
- Generelle regler for indretning af stalde og gødningsopbevaringsanlæg, vaskepladser til sprøjteudstyr og for udbringning af husdyrgødning og anden organisk gødning
- Regler for oprydning af jordforurening

Disse virkemidler er med til at sikre, at kvaliteten af det danske grundvand forbliver høj.

I nogle områder, hvor der er konstateret et særligt behov for beskyttelse af grundvandet til sikring af vigtige drikkevandsinteresser på baggrund af arealanvendelse, forureningstrusler og

den naturlige beskyttelse mod forurening, har politikerne besluttet at prioritere indsatsen og målrette grundvandsbeskyttelsen (MST, 2018). Disse områder kaldes indsatsområder (figur 1), og er udpeget under [Statens grundvandskortlægning](#), som startede i år 2000 og stadig er pågående (MST, 2019a). I indsatsplanerne er ca. 16 % af Danmarks areal udpeget som nitratfølsomme indvindingsområder (Thorling *et al.*, 2019).

Figur 1. Vedtaget indsatsområder indenfor hhv. sprøjtemiddelfølsomme og nitratfølsomme indvindingsområder (MST, 2019b).

I indsatsområderne udarbejder kommunerne i samarbejde med vandværkerne indsatsplaner, som fastlægger bl.a. retningslinjer for, hvordan landbrugsdriften må være oven på drikkevandsressourcerne jf. Faktaboks 2.

Faktaboks 2: Hvad er en indsatsplan?

En indsatsplan beskriver, hvad der konkret skal gøres for at beskytte grundvandet i et indsatsområde. Planen beskriver også, hvem der er ansvarlig for at gennemføre de forskellige indsatser, og hvornår de skal gennemføres.

En vedtaget indsatsplan er således en aftale mellem kommunen, vandværkerne og andre berørte parter om en fælles indsats for at beskytte og forebygge forurening af grundvandsressourcen (SEGES, 2018).

Ud over indsatsområderne udpeget via Statens kortlægning kan kommunerne yderligere lave indsatsplaner for områder, hvis kommunalbestyrelsen eller ejeren af vandforsyningsanlægget finder det nødvendigt ift. at sikre drikkevandsressourcen.

SE OM DINE AREALER ER BELIGGENDE INDENFOR ET INDSATSOMRÅDE

Du kan via MiljøGIS se, om dine arealer er beliggende indenfor et indsatsområde. Følg nedenstående [trin-for-trin guide](#).

TRIN-FOR-TRIN GUIDE:

1. Tryk på dette link for at komme til [MiljøGIS](#).
2. Tryk på 'Udpegede drikkevandsressourcer' i temalisten til venstre, jf. figur 2.
3. Tryk herefter på 'Indsatsområder, vedtaget', se figur 2. Disse vises nu på Danmarkskortet.
4. Zoom ind på dit område ved at bruge Zoom ind, Zoom ud og Panorerer . Du kan også dobbelt-klikke på kortet for at zoome ind på dit område.
5. Ændre baggrundskort eller tilføj administrative grænser ved at klikke på hhv. 'Baggrundskort' og 'Adm. Grænser' i temalisten til højre, jf. figur 2.

	OEUS	0/8
	Grundvandsdannelse	0/1
	Sårbarhedsvurdering	0/3
Trin 2	Udpegede drikkevandsressourcer	1/5
	Boringanøse beskyttelsesområder	▼
	Følsomme indvindingsområder	▼
Trin 3	Indsatsområder, vedtaget	▼
	Indvindingsoplånde uden for OSD	▼
	Drikkevandsinteresser, vedtaget	▼
	Hydrologi	0/5
	Øvrige afgrænsninger	0/4
	Geologi	0/9
	Vejledende kort-indsatsplanlægning	0/2
	Kortlægningsdata	0/3
	Høring - Bek. om udpegning af drikkevandsress.	0/8
	Adm. grænser - historisk	0/3
	Adm. grænser	0/18
Trin 5	Ortofoto	0/32
	Historiske baggrundskort (SDFE)	0/5
	Baggrundskort	1/9

Figur 2. Markering af elementer, som trin-for-trin guiden henviser til, der skal aktiveres i temalisten på MiljøGIS (modificeret efter MST, 2019b).

KONSEKVENSER AF INDSATSPLANER

Har du jorder inden for indsatsområderne kan det betyde, at der vil blive igangsat forskellige indsatser. Dette kan bl.a. være:

- Overvågning af grundvandets kvalitet og opfølgning på dens udvikling
- Igangsættelse af informationskampagner
- Sikring af indvindingsboringeres tekniske tilstand
- Ændring af pumpestrategi
- Skovrejsning
- Gennemførelse af frivillige dyrkningsaftaler

Hvis kommunen eller vandforsyningen ikke kan opnå en frivillig aftale med en lodsejer inden for et indsatsområde, kan lodsejerne risikere påbud om rådighedsindskrænkninger efter Miljøbeskyttelseslovens § 26 a (MST, 2018).

Læs mere om konsekvenser af indsatsplaner [her](#).

VEJLEDNINGER MED YDERLIGERE INFORMATION

Du kan også læse mere om indsatsplaner, indsatser m.m. i Miljøstyrelsens [Vejledning om indsatsplaner](#).

SEGES har, som supplement til Miljøstyrelsens vejledning, udarbejdet nedenstående vejledninger som skal give dig mere information om indsatsplaner og indsatsplanlægningen. Målgruppen er landmænd og konsulenter, som arbejder for både at sikre rent drikkevand og at kombinere dette med en rentabel landbrugsproduktion, hvilket synes at være muligt i langt de fleste tilfælde.

SEGES Vejledninger:

[Landmandens Vejledning om Indsatsplanlægning og Boringsnære Beskyttelsesområder \(BNBO\)](#)

[Vejledning om indsatsplanlægning til sikring af drikkevand](#) (Bemærk: Vejledningen er ikke opdateret ift. udviklingen i 2019 omkring BNBO. [Læs den nyeste information om BNBO her](#)).

‘DEN GODE PROCES’ VED INDSATSPLANLÆGNING

Konsekvenserne af en indsatsplan, uanset om indsatsen indgås frivilligt eller ej, kan have stor betydning for den enkelte lodsejer. Det er derfor af stor betydning, at processen er god og fører til et tilfredsstillende resultat.

Nedenstående er samlet 3 eksempler på en god proces ved indsatsplanlægning:

Eksempel 1: [God proces og succes med grundvandsbeskyttelse – tre nordjyske landmænd](#)

deler ud af deres erfaringer.

Eksempel 2: Samarbejde mellem TREFOR Vand og LMO fører til opbygning af tillid og mulige løsninger til gavn for både landmænd og drikkevand.

Eksempel 3: Artikel er under udarbejdelse og kommer snart.

REFERENCER

MST, 2018. Vejledning om indsatsplaner. Vejledning nr. 27. ISBN: 978-87-93614-70-3.
<https://mst.dk/media/147463/vejledning-om-indsatsplaner.pdf>

MST, 2019b. Statslig grundvandskortlægning. <http://miljoegis.mim.dk/cbkort?&profile=grundvand>. Besøgt december 2019.

MST, 2019a. Grundvandskortlægningen. <https://mst.dk/natur-vand/vand-i-hverdagen/grundvand/grundvandskortlaegning/>. Besøgt december 2019.

SEGES, 2018. Landmandens Vejledning om Indsatsplanlægning og Boringsnære Beskyttelsesområder (BNBO). 1. udgave 2018.

Thorling, L., Ditlefsen, C., Ernstsén, V., Hansen, B., Johnsen, A. R. og Trolborg, L. 2019. Grundvandsovervågning. Status og udvikling 1989 – 2018. GEUS. 5. december 2019.
<http://www.geus.dk/media/22654/grundvand1989-2018-endelig.pdf>